

ZAKON O VRSTAMA I PROCENTIMA FIZIČKIH ONESPOSOBLJENOSTI

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim Zakonom utvrđuju se vrste i procenti fizičkih onesposobljenosti na osnovu kojih se stiče pravo na novčanu naknadu, u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00 i 32/01 - u daljnjem tekstu: Zakon).

Član 2.

Postojanje fizičke onesposobljenosti utvrđeno je zakonom.

Pravo na novčanu naknadu za fizičku onesposobljenost ostvaruje se u visini, na način i po postupku predviđenom u zakonu.

II. VRSTE I PROCENTI FIZIČKIH ONESPOSOBLJENOSTI

Član 3.

Vrste i procenti fizičkih onesposobljenosti su:

1. GLAVA, USNA ŠUPLJINA I VRAT

A. Lubanja i lice

1) *Skalpiranje (gubitak većeg dijela i potpuni nedostatak kosmatog dijela vlasišta)* _____ 30 do 40%

2) *Defekt lubanje nakon traume veći od 3 cm u užem promjeru bez evidentnih žarišnih simptoma* _____ 30 %
Pod defektom lubanje podrazumijeva se nedostatak dijela kosti lubanje.

3) *Unakaženost lica prema stepenu* _____ 30 do 50% Izuzimaju se male nagrđenosti estetskog izgleda lica. Pod unakaženošću lica podrazumijevaju se teže promjene na licu koje neugodno djeluju i time otežavaju kontakt sa okolinom.

4) *Potpuni gubitak jedne ušne školjke* _____ 30%

5) *Gubitak većeg dijela ili potpuni gubitak obje ušne školjke* _____ 30 do 40%

6) *Gubitak nosa:*

a) *gubitak mehkkih dijelova sa hrskavicom* _____ 30%

b) *gubitak mehkkih dijelova sa deformitetom ili nedostatkom koštanih dijelova* _____ 40%

B. Usna šupljina i vrat

7) Nemogućnost otvaranja usta (razmak između gornjih i donjih zuba do 1,5 cm zbog čega je potrebno hraniti se tekućom hranom) _____ 50%

8) Poremećaji na vilici, jeziku, nepcu, farinksu i larinksu (defekti, gubici ili funkcionalne smetnje):

- a) sa poremećenim govorom _____ 30 do 40%
- b) sa gubitkom govora _____ 70%
- c) sa otežanim hranjenjem _____ 40 do 50%
- d) sa otežanim hranjenjem i poremećenim govorom _____ 50 do 60%
- e) sa otežanim hranjenjem i gubitkom govora _____ 80%

9) Trajno nošenje kanile nakon traheotomije _____ 60%

10) Laryngectomy

- a) djelimična _____ 60%
- b) totalna _____ 80%

2. KRANIJALNI ŽIVCI, ČULO VIDA I ČULO SLUHA

A. Kranijalni živci

1) Uzetost - ptoza oba očna kapka koja se hirurški nije mogla korigovati:

- a) ako je veći dio zjenica prekriven _____ 30%
- b) ako su zjenice potpuno prekrivene _____ 50%

2) Potpuna ili djelimična uzetost ili lezija bulbomotora (područje inervacije oculomotoriusa, trochlearisa i abducensa sa diplopijama koje su objektivno dokazane):

- a) jednostrana _____ 30 do 40%
- b) obostrana _____ 40 do 50%

3) Potpuna uzetost jednog facijalisa bez mogućnosti zatvaranja oka _____ 30%

4) Obostrana uzetost facijalisa

- a) djelimična _____ 30%
- b) potpuna _____ 50%

5) Izolirana uzetost trigeminusa:

- a) djelimična (uz keratitis neuroparalitica) _____ 30%
- b) potpuna _____ 40%

6) Potpuna uzetost accessoriusa _____ 40%

Kombinirane uzetosti i lezije 5., 7., 9., 10. i 12. kranijalnog živca obuhvaćene zajedničkim nazivom "bulbarna paraliza" ocjenjuju se kao lezije moždanog stabla i pseudobulbarne paralize prema tački 9) odjeljka 3. ovog Zakona.

B. Čulo vida

7) Gubitak oba oka, potpuni gubitak vida oba oka ili vrlo veliko smanjenje vida (oštrina vida boljeg oka manja od 0,05) _____100%

8) Veliko smanjenje vida oba oka, ako je oštrina vida boljeg oka 0,4 ili manje prema ukupnom smanjenju vida _____ 30 do 90 %

9) Gubitak jednog oka ili potpuni gubitak vida jednog oka, uz smanjenu oštrinu vida drugog oka (ako je oštrina vida drugog 0,5 ili manja) _____ 50 do 90%

Procent fizičke onesposobljenosti iz tač. 8) i 9) određuje se prema tabeli iz tačke 12) ovog odjeljka.

10) Gubitak jednog oka ili vida jednog oka, ako je oštrina vida drugog oka veća od 0,5 _____30%

Pod praktičnim gubitkom vida jednog oka podrazumijeva se i oštrina vida manja od 0,05.

11) Izolirane hemianopsije trajnog karaktera (osim kvadrantnih, binazalnih i gornjih horizontalnih hemianopsija):

a) bitemporalne hemianopsije _____ 30%

b) homonimne hemianopsije _____50%

c) donje horizontalne hemianopsije _____50%

12) Koncentrično suženje vidnog polja oba oka organskog karaktera:

a) 30° do 21° _____50%

b) 20° do 11° _____60%

c) 10° i ispod 10° _____90%

Pod oštrinom vida, prema ovom odjeljku, podrazumijeva se oštrina vida koja se dobiva korekcijom staklima. Visina fizičke onesposobljenosti pri umanjenju vida u smislu tač. 8) i 9) ovog odjeljka određuje se prema sljedećoj tabeli.

Slabije oko								
Oštrina vida		0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,05	0,00
B	FIZIČKA ONESPOSOBLJENOST U PROCENTIMA							
O	0,8-0,1	0	0	0	0	0	0	30%
LJ	0,6-0,7	0	0	0	0	0	0	30%
E	0,5	0	0	0	0	0	0	50%
	0,4		0	30%	30%	40%	40%	50%
O	0,3			30%	40%	40%	50%	60%
K	0,2				50%	60%	70%	60%
O	0,1					80%	80%	80%
	0,05						90%	90%
	0,00							100%

Ako je oštrina vida izražena u dvjema decimalama druga se decimala ne uzima u obzir osim za oštrinu vida od 0,05 ili 0,00. Oštrina vida manja od 0,1 a veća od 0,05 ocjenjuje se kao oštrina vida od 0,05.

C. Čulo sluha i vestibularni sindromi

13) Potpuni gubitak sluha oba uha _____70%

Potpunim gubitkom sluha smatra se gubitak sluha veći od 95%, prema Fowleru.

14) Obostrano teško oštećenje sluha veće od 90% do 95%, prema Fowleru _____ 60%

15) Obostrana teška naglušnost:

a) ukupni gubitak sluha veći od 70% do 90%, prema Fowleru _____ 50%

b) ukupni gubitak sluha od 60% do 70%, prema Fowleru _____ 40%

16) Izolirani nekompenzirani vestibularni sindrom trajnog karaktera _____ 30%
Izuzimaju se vestibularni sindromi koji su udruženi sa poremećajima središnjeg nervnog sistema zbog ozljede ili bolesti mozga i moždanog stabla, pa se takvi slučajevi ocjenjuju prema tački 9. odjeljk 3. ovog Zakona.

3. MOZAK, MOŽDANO STABLO I LEĐNA MOŽDINA

1) Djelimična motorna uzetost jedne ruke ili noge _____ 30 do 60%

2) Potpuna motorna uzetost jedne ruke ili noge _____ 80%

3) Djelimična motorna uzetost jedne strane tijela _____ 40 do 80%

Ne uzimaju se u obzir diskretni piramidni deficiti.

4) Potpuna motorna uzetost jedne strane tijela, paraplegije, triplegije ili kvadriplegije _____ 100%

5) Motorne, senzorične ili kombinirane afazije, djelimične ili potpune, prema stepenu:

a) bez poremećaja čitanja i pisanja _____ 30 do 70%

b) sa poremećajem čitanja i pisanja _____ 50 do 90%

6) Ekstrapiramidalni sindromi (sa jasnim kliničkim znacima):

a) jednostrani, prema stepenu _____ 30 do 60%

b) obostrani, prema stepenu _____ 50 do 100%

7) Posttraumatske epilepsije (klinički ili elektroencefalografski dokazane, ovisno o obliku, učestalosti epileptičnih napada i psihičkim promjenama):

a) posttraumatska epilepsija bez psihičkih promjena _____ 30%

b) sa lakšim psihičkim promjenama ili epileptičnim napadima svakih tri do četiri mjeseca _____ 40%

c) sa srednje teškim psihičkim promjenama (karakterološke promjene) ili epileptičnim napadima jedanput mjesečno _____ 50 do 60%

d) sa teškim psihičkim promjenama (demencija) ili epileptičnim napadima sedmično ili svakodnevno _____ 70 do 100%

8) Organski trajni poremećaji nakon kranocerebralnih ozljeda (prema težini neuroloških i psihičkih ispada) _____ 30 do 100%

9) Posljedica bolesti ili ozljede središnjeg nervnog sistema (mozga, moždanog stabla i leđne moždine) koje nisu navedene ni u jednoj tački ove alineje, prema težini poremećaja _____ 30 do 100%

10) Odredbe tač. od 1) do 6) ovog odjeljka primjenjuju se na bolesti i ozljede.

Odredbe tač. 7) i 8) ovog odjeljka primjenjuju se na posljedice ozljeda. Odredbe tač. 8) i 9) ovog odjeljka odnose se i na bulbarne i pseudobulbarne paralize, difuzne i ostale lezije i poremećaje središnjeg nervnog sistema, te na sve ostale poremećaje tog sistema koji nisu navedeni u odredbama tač. od 1) do 7) ovog odjeljka.

Odredbe tačke 9) ovog odjeljka odnose se i na posljedice bolesti ili posljedice ozljede leđne moždine koje nisu obuhvaćene odredbama tač. od 1) do 8) ovog odjeljka.

Pri određivanju procenta fizičke onesposobljenosti za te slučajeve uzima se u obzir i funkcija sfinktera.

Procenat fizičke onesposobljenosti prema tač. 8) i 9) ovog odjeljka, s obzirom na veliki raspon, određuje se analogijom prema stepenu oštećenja funkcija iz tač. od 1) do 7) ovog odjeljka.

4. SPINALNI NERVI I KOŽA

A. Spinalni nervi

1) Oštećenje brahijalnog plexusa:

- a) potpuna uzetost brahijalnog plexusa _____ 80%
- b) djelimična uzetost brahijalnog plexusa _____ 40 do 60%
- c) uzetost radijalisa ili medijanusa _____ 30 do 40%

Stepen fizičke onesposobljenosti kod djelimične uzetosti brahijalnog plexusa ocjenjuje se ovisno o kliničnom i elektrodijagnostičkom nalazu.

Potpuna uzetost radijalisa ili medijanusa ocjenjuje se sa 40% a djelimična sa 30%.

- e) potpuna uzetost lvarisa _____ 30%

Ako se kod stanja iz tačke 1) pod b) i c) ovog odjeljka utvrde i znatnije trofične promjene ili kauzalije (pri oštećenju medijanusa) procenat se može povećati za 10%.

2) Oštećenje lumbosakralnog plexusa:

- a) uzetost femoralisa _____ 40%
- b) potpuna uzetost gornjeg i donjeg glutealnog nerva _____ 30%
- c) uzetost ischiadikusa _____ 50%
- d) uzetost tibialisa i peroneusa _____ 30% Djelimične

uzetosti nerava femoralisa i ischiadikusa ocjenjuju se u odgovarajućem nižem procentu.

Djelimičnom uzetošću spinalnog nerva smatraju se klinički i elektrodijagnostički jasni funkcionalni poremećaji (ispadi), a ne uzimaju se u obzir diskretne lezije.

B. Koža

Posljedice od opekotina kože više od 25% zahvaćene površine tijela koje dovode do unakaženosti i funkcionalnih smetnji _____ 40 do 70 %

5. PLUĆA I SRCE

A. Pluća

1) Trajno smanjenje funkcije pluća kao posljedica ozljede ili profesionalne bolesti, pri oštećenju respiratorne funkcije teškog stepena:

- a) bez znakova opterećenja desne strane srca _____ 50 do 60%
- b) sa znacima opterećenja desne strane srca _____ 70 do 100%

2) Gubitak jednog plućnog krila:

- a) bez promjena na suprotnom hemitoraksu i bez znakova opterećenja desne strane srca _____ 60%

- b) sa promjenama na suprotnom hemitoraksu ili oštećenjem respiratorne funkcije teškog stepena i sa izraženim znacima opterećenja desne strane srca _____ 70 do 100%
- 3) *Gubitak jednog plućnog režnja* (stanje nakon lobektomije), sa oštećenjem respiratorne funkcije srednjeg stepena _____ 30 do 40%
- 4) Profesionalne pneumokonioze i profesionalne bronhijalne astme:
- a) sa trajnim oštećenjem respiratorne funkcije srednjeg stepena _____ 30 do 40%
- b) sa trajnim oštećenjem respiratorne funkcije srednjeg stepena sa izraženim znacima trajnog opterećenja desne strane srca, ako se neosporno dokaže da je oštećenje desne strane srca posljedica profesionalne plućne bolesti _____ 40 do 60%
- c) sa trajnim oštećenjem respiratorne funkcije teškog stepena, bez znakova trajnog oštećenja desne strane srca _____ 40 do 60 %
- d) sa trajnim oštećenjem respiratorne funkcije teškog stepena i sa izraženim znacima trajnog opterećenja desne strane srca, ako se neosporno dokaže da je oštećenje desne strane srca posljedica profesionalne plućne bolesti _____ 70 do 100%

Pod oštećenjem respiratorne funkcije, prema ovom Zakonu, podrazumijeva se trajno smanjenje respiratorne funkcije mjereno bilo kojim od sljedećih parametara.

Parametar	Normalna funkcija	Lahko oštećenje	Srednje oštećenje	Teško oštećenje	oštećenje
FVC	> 80%		60-80%	40-59%	<40%
FEV 1	>80%		60-80%	40-59%	<40%
FEV1/FVC	>80%	60-80%	40-59%		<40%

Kao trajno oštećenje kod oboljelih od pneumokonioza smatraju se, kao posljedica profesionalne bolesti, restriktivne smetnje ventilacije, tj. sniženja FVC. Kod oboljelih od profesionalne bronhijalne astme kao trajno oštećenje smatraju se opstruktivne smetnje ventilacije, tj. sniženje vrijednosti FEV1 i/ili FEV 1/FVC.

Zbog varijabilnosti rezultata u općoj populaciji normalnim se vrijednostima smatraju vrijednosti FVC, FEV 1, FEV1/FVC>80% od srednje prosječne vrijednosti. Kao norme za upoređivanje koriste se norme CECA II.

B. Srce

5) *Oštećenja srca zbog traume, bolesti ili operacije, prema stepenu oštećenja srčane funkcije, što se mora dokazati elektrokardriografskim, rendgenološkim i drugim metodama* _____ 50 do 100%

Kod lakšeg oštećenja srčane funkcije fizička onesposobljenost određuje se u nižim procentima, a kod teškog oštećenja funkcije, odnosno dekompenzacije fizička onesposobljenost određuje se u višim procentima predviđenog raspona.

Kod oštećenja srčane funkcije lakšeg stepena fizičke onesposobljenosti ocjenjuje se sa 50 - 60%; kod oštećenja srčane funkcije srednjeg stepena fizička onesposobljenost ocjenjuje se sa 70 - 80%; kod oštećenja srčane funkcije teškog stepena, odnosno dekompenzacije fizička onesposobljenost iznosi više od 80%.

6. GORNJI EKSTREMITETI

A. Gubici

1) Potpuni gubitak ruke u ramenu ili gubitak ruke u visini nadlaktice sa bataljkom kraćim od 14 cm, mjereno od akromiona ili sa bataljkom neprikladnim za protezu ili gubitak ruke u visini nadlaktice ili lakta sa ukočenošću ili sa kontrakturom ramenog zgloba u nepovoljnom položaju _____ 80%

Pod bataljkom neprikladnim za protezu nadlaktice smatra se bataljak na kojem postoje trofične promjene, stalni otoci, grizlice, fistule, bolni neurinomi, deformiteti bataljka, opsežni ožiljci i ekstremna atrofija mišića. Nepovoljan položaj ramenog zgloba jeste abdukcija iznad 80 stepeni, a adukcija ispod 60 stepeni, antefleksija iznad 20 stepeni ili retrofleksija.

2) Gubitak ruke u visini nadlaktice ili lakta sa prikladnim bataljkom i funkcionalno ispravnim ramenim zglobovom, ili gubitak ruke u visini podlaktice sa bataljkom kraćim od 10 cm (mjereno od olekranona) ili sa bataljkom neprikladnim za protezu, ili gubitak ruke u visini podlaktice sa ukočenošću ili kontrakturom ramenog ili lakatnog zgloba u nepovoljnom položaju _____ 70 %

Nepovoljan položaj lakatnog zgloba jeste položaj kada je lakat u ispruženom položaju ili pod uglom većim od 120 stepeni ili manjim od 90 stepeni.

3) Gubitak ruke u visini podlaktice sa prikladnim bataljkom i funkcionalno ispravnim ramenim i lakatnim zglobovom _____ 60%

4) Gubitak šake ili svih prstiju šake _____ 60%

5) Gubitak prstiju šake:

- a) gubitak četiri prsta šake, osim palca _____ 50%
- b) gubitak palca, kažiprsta i jednog prsta šake _____ 50%
- c) gubitak palca sa metakarpalnom kosti _____ 40%
- d) gubitak palca i kažiprsta šake _____ 40%
- e) gubitak palca i dva prsta šake, osim kažiprsta _____ 40%
- f) gubitak kažiprsta i dva prsta šake, osim palca _____ 40%
- g) gubitak palca šake _____ 30%
- h) gubitak palca i jednog prsta šake, osim kažiprsta _____ 30%
- i) gubitak kažiprsta i jednog prsta šake, osim palca _____ 30%
- j) gubitak srednjeg prsta, prstenjaka i malog prsta šake _____ 30%

6) Gubitak falangi:

- a) gubitak jedne falange na palcu i po dvije falange na ostala četiri prsta šake _____ 40%
- b) gubitak jedne falange na palcu i po dvije falange na kažiprstu i dvije falange još na dva prsta šake _____ 40%
- c) gubitak jedne falange na palcu i po dvije falange na srednjem prstu, prstenjaku i malom prstu šake _____ 30%
- d) gubitak po dvije falange na četiri prsta šake, osim na palcu _____ 30%

7) Gubitak devet falangi na prstima jedne šake ili obiju šaka _____ 30%

Za svaki dalji gubitak tri falange na prstima ruku dodaje se 10%.

Odredbe tačke 7) ovog odjeljka primjenjuju se samo na slučajeve gubitka falangi ili prstiju šake koji nisu obuhvaćeni tač. 4), 5) i 6) ovog odjeljka.

Falanga prsta smatra se izgubljenom ako je bataljak falange kraći od polovice.

Prst se smatra izgubljenim ako je bataljak proksimalne falange kraći od polovice.

B. Funkcionalni poremećaji

8) Poremećaji ramenog zgloba:

- a) ukočenost ramenog zgloba u povoljnom položaju _____ 40%
Povoljan položaj ramenog zgloba je ako je abdukcija od 70 do 80 stepeni sa antefleksijom od 20 stepeni.
- b) ukočenost ramenog zgloba u nepovoljnom položaju _____ 50%
Nepovoljan je položaj ako postoji abdukcija veća od 80 stepeni, adukcija ili retrofleksija.
- c) kontraktura ramenog zgloba sa očuvanom abdukcijom ispod horizontale _____ 30%
- d) nereponirano iščašenje u ramenom zglobo sa ograničenjem funkcije _____ 40%
- e) habitualno iščašenje ramenog zgloba koje se često ponavlja i koje je uzrokovalo trajno smanjenje funkcije prema stepenu umanjena funkcije zgloba _____ 30 do 40%
- f) labav rameni zglob _____ 40%
- g) labav rameni zglob u vezi sa lezijom mišića ramenog pojasa _____ 50%

- 9) *Pseudoartroza humerusa* _____ 50%
Pseudoartroze ocjenjuju se bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

10) Poremećaji lakatnog zgloba:

- a) ukočenost lakatnog zgloba u povoljnom položaju _____ 30%
- b) ukočenost lakatnog zgloba u nepovoljnom položaju _____ 40%
- c) kontraktura lakatnog zgloba sa mogućnošću pokretanja samo u nepovoljnom položaju _____ 30%
- d) razlabavljen lakatni zglob sa potrebnim aparatom _____ 40%
- Povoljan položaj lakatnog zgloba postoji kada se lakat nalazi pod uglom od 90 do 120 stepeni, a podlaktica u srednjem položaju pronacije i supinacije. Nepovoljan položaj lakatnog zgloba postoji kada je lakat u ispruženom položaju ili pod uglom većim od 120 stepeni ili manjim od 90 stepeni a podlaktica u pronaciji ili supinaciji.

11) Pseudoartroza podlaktice:

- a) ako su obuhvaćene obje kosti _____ 40 %
- b) ako je zahvaćen samo radijus _____ 30%

Pseudoartroze se ocjenjuju bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

12) Ukočenost podlaktice:

- a) u pronacijskom položaju _____ 30%
- b) u supinacijskom položaju _____ 40%

Ukočenost podlaktice postoji kada izvođenje supinacije i pronacije ovisi o položaju. Srednji položaj smatra se povoljnim i manji je od 30%.

13) Ukočenost ručnog zgloba

- a) u nepovoljnom položaju volarne fleksije _____ 40%
- b) u nepovoljnom položaju dorzalne fleksije ili ulnarne ili radijalne devijacije _____ 30%
- c) u povoljnom položaju oba zgloba _____ 30%

Nepovoljnim položajem ručnog zgloba smatra se dorzalna fleksija za više od 30 stepeni, ili volarna fleksija od 20 stepeni, ili radijalna devijacija za više od 20 stepeni ili ularna za više od 30 stepeni.

Povoljan položaj ručnog zgloba jeste položaj između 30 stepeni dorzalne fleksije i 20 stepeni volarne fleksije, te do 20 stepeni radijalne i do 30 stepeni ularne devijacije. Stepenovanje položaja ručnog zgloba obavljeno je od nultog položaja kao početnog položaja.

Nulti položaj je kada je šaka u produženju osovine podlaktice.

14) *Ukočenost svih metakarpofalangealnih i interfalangealnih zglobova od drugog do petog prsta:*

- a) u povoljnom položaju jedne šake _____ 30%
- b) u nepovoljnom položaju jedne šake _____ 40%
- c) u nepovoljnom položaju obiju šaka _____ 70%

Povoljan položaj šake postoji ako se palcem može doticati jagodica ukočenih prstiju.

15) *Teže kontraktуре četiri prsta ili pet prstiju, eventualno komplicirane sa ankilozom pojedinih zglobova, prema težini, odnosno očuvanosti globalne funkcije šake:*

- a) jedne šake _____ 30 do 40%
- b) obiju šaka _____ 50 do 70%

Težim kontrakturama prstiju smatraju se kontraktуре koje onemogućavaju hvatanje predmeta prstima.

16) *Potpuna neupotrebljivost cijele ruke* _____ 80%

Odredbe tačke 16) ovog odjeljka primjenjuju se samo u slučajevima koji nisu obuhvaćeni tač. od 1) do 15) ovog odjeljka.

Ukočenošću zgloba smatra se potpuna ukočenost ili su pokreti mogući samo najviše do 15 stepeni.

Ako pri fizičkoj onesposobljenosti gornjih ekstremiteta iz tač. od 8) do 16) ovog odjeljka postoje istovremeno i znatnije trofične promjene ili stalne otekline, fistule, grizlice ili bolni neurinomi, procenat fizičke onesposobljenosti povećava se za 10%.

Nedostatom prsta smatra se teža kontraktura ili ankiloza prsta ako istovremeno postoji nedostatak nekog prsta na istoj ruci.

Ako na jednoj ruci postoji više fizičkih onesposobljenosti, prema ovom odjeljku, ukupan procenat ne može biti viši od procenta koji se primjenjuje za amputaciju.

7. DONJI EKSTREMITETI

A. Gubici

- 1) Gubitak noge u kuku ili gubitak noge u visini natkoljenice sa bataljkom kraćim od 12 cm, mjereno od velikog trohantera, ili gubitak noge u visini natkoljenice sa ukočenošću ili sa kontrakturom zgloba kuka u nepovoljnom položaju, ili gubitak noge u visini natkoljenice sa bataljkom neprikladnim za protezu _____ 80%

Nepovoljan položaj zgloba kuka je ispod 160 stepeni fleksije, iznad 10 stepeni abdukcije i adukcije u vanjskoj ili unutrašnjoj rotaciji.

- 2) Gubitak noge u visini natkoljenice sa funkcionalno ispravnim bataljkom i zglobom kuka, ili gubitak noge u koljenu sa bataljkom neprikladnim za protezu ili sa funkcionalno neispravnim zglobom kuka _____ 70%

- 3) Gubitak noge u koljenu sa funkcionalno ispravnim bataljkom i zglobom kuka, ili gubitak noge u visini potkoljenice sa ukočenošću ili sa kontrakturom zgloba koljena ili kuka u nepovoljnom položaju, ili gubitak noge u visini potkoljenice sa neprikladnim bataljkom ili sa bataljkom kraćim od 8 cm _____ 60%

- 4) Gubitak obje potkoljenice sa bataljcima neprikladnim za proteze _____ 100% Pod bataljkom neprikladnim za protezu natkoljenice i potkoljenice smatra se bataljak na kojem

postoje trofične promjene, stalne otekline, grizlice, fistule, bolni neurinomi, deformitet bataljka, opsežni ožiljci i ekstremna atrofija mišića.

- 5) Gubitak noge u visini potkoljenice sa funkcionalno ispravnim bataljkom, zglobovima koljena i kuka _____ 50%
- 6) Gubitak noge u visini stopala:
- a) gubitak noge u visini stopala (Pirogov ili Chopart ili Syme) sa neprikladnim bataljkom _____ 50%
 - b) gubitak noge u visini stopala (Pirogov ili Chopart ili Syme) sa funkcionalno ispravnim bataljkom _____ 40%
 - c) gubitak noge u visini stopala (exarticulatio tarsometatarsalis sec. Lisfranc) sa neprikladnim bataljkom _____ 40%
 - d) gubitak noge u visini stopala (Lisfranc) sa funkcionalno ispravnim bataljkom _____ 30%

B. Funkcionalni poremećaji

7) Poremećaji u kuku:

- a) ukočenost zgloba kuka u povoljnom položaju _____ 40% Povoljan položaj kuka u fleksiji od 170 do 160 stepeni, abdukciji ili adukciji do 10 stepeni i u neutralnom položaju rotacije.
- b) Ukočenost zgloba kuka u nepovoljnom položaju _____ 50 do 70% Nepovoljan položaj zgloba kuka je položaj ispod 160 stepeni fleksije, iznad 10 stepeni abdukcije ili adukcije, u vanjskoj ili unutrašnjoj rotaciji. Viši procenat u okviru navedenog raspona primjenjivat će se ako je ukočenost zgloba kuka u izrazitijem uglu koji više ometa funkciju noge.
- c) Ograničena pokretljivost zgloba kuka _____ od 30 do 50% Procenat se u okviru navedenog raspona primjenjuje na teže kontraktуре raznih etiologija, te na stanje nakon artroplastike.
- Kod ograničenja zgloba kuka u smjeru abdukcije, adukcije i rotacije za jednu trećinu normalne pokretljivosti fizičke onesposobljenosti iznosi 30%, kod smanjene pokretljivosti zgloba kuka u svim smjerovima za polovinu normalne pokretljivosti, fizičke onesposobljenosti iznosi 40%, a kod smanjene pokretljivosti zgloba kuka u svim smjerovima više od jedne polovine normalne pokretljivosti fizičke onesposobljenosti iznosi 50%.

8) Pseudoartroza femura:

- a) vrat femura _____ 60%
- b) femura _____ 50%

Pseudoartroza ocjenjuje se bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

9) Poremećaji zgloba koljena:

- a) ukočenost zgloba koljena u povoljnom položaju _____ 30% Povoljan položaj zgloba koljena je pod uglom od 175 do 150 stepeni.
- b) ukočenost zgloba koljena u nepovoljnom položaju _____ 40 do 60% Procenat od 40% primjenjuje se na ukočenost zgloba koljena u neispruženom položaju ili pod uglom od 150 do 120 stepeni, a procenat od 50% na ukočenost koljena pod uglom od 120 do 90 stepeni, a procenat od 60% na ukočenost koljena pod uglom manjim od 90 stepeni.

- c) ograničene pokretljivosti zgloba koljena većeg stepena, prema anatomskom ili funkcionalnom oštećenju (kontraktura razne etiologije) _____ 30%

Ova ograničena pokretljivost zgloba koljena postoji kada je ekstenzija manja od 150 stepeni a fleksija moguća do 90 stepeni.

- d) jako razlabavljen zglob koljena kad je nužno nositi aparat _____ 40%

- 10) *Pseudoartroza potkoljenice (tibije ili obiju kosti)* _____ 50%

Pseudoartroza ocjenjuje se bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

- 11) *Slabo zarastao prijelom potkoljenice sa deformacijom stopala, atrofijom mišića ili otokom* _____ 30 do 40%

- 12) *Skraćenje noge (apsolutno):*

- a) od 4 do 7cm _____ 30%

- b) više od 7 do 12cm _____ 40%

- c) više od 12 cm _____ 60%

Apsolutno skraćenje noge mjeri se od spinae iliacae ventralis, odnosno od velikog trohantera (ako postoje promjene na karlici) do donjeg ruba unutrašnjeg maleola.

- 13) *Ukočenost stopala:*

- a) u povoljnom položaju _____ 30%

- b) u nepovoljnom položaju _____ 40% Pod povoljnim položajem ukočenosti stopala podrazumijeva se položaj stopala u plantarnoj fleksiji od 95 do 100 stepeni, u srednjem položaju inverzije i everzije.

- 14) *Deformacija stopala ili posljedica prijeloma maleola, petne kosti, tarzalnih ili metatarzalnih kostiju* _____ 30 do 40%

- 15) *Hronični osteomielitis noge sa fistulom ili funkcionalnim smetnjama* _____ 30 do 40%

- 16) *Potpuna neupotrebljivost noge* _____ 80% Odredba ove tačke primjenjuje se ako utvrđeni poremećaj funkcije noge nije predviđen u nekoj drugoj tački ovog Zakona.

- 17) *Poremećaji cirkulacije u nozi sa pojavama koje su posljedica tih poremećaja* _____ 30 do 40% Odredba ove

tačke primjenjuje se na bolest krvnih žila i poremećaj cirkulacije trajnog karaktera koji znatnije otežavaju funkciju dužeg stajanja i hodanja (endarteritis obliterans, tromboflebitis sa oteklinom ili ulcerama, kompresivne pojave kod aneurizme, elefantijaze, Sudeckov sindrom kao trajna posljedica, te stanja nakon većih opeklini).

Ako pri funkcionalnim poremećajima fizičke onesposobljenosti donjih ekstremiteta tač. od 1) do 16) postoje istovremeno i znatnije trofičke promjene, stalne otekline, fistule, grizlice ili bolni neurinomi, procenat fizičke onesposobljenosti povećava se za 10%.

Ako na jednoj nozi postoji više fizičkih onesposobljenosti, u smislu ovog Zakona, ukupan procenat ne može biti viši od procenta koji se primjenjuje za amputaciju. Pseudoartroze ocjenjuju se bez obzira na nošenje aparata. Ukočenošću zgloba smatra se potpuna ukočenost ili ako su pokreti zglobova mogući samo do ukupno 15 stepeni.

8. KIČMA

- 1) *Gubitak funkcije jednog dinamičkog vertebralnog segmenta:*

- a) potpuni gubitak funkcije jednog segmenta cervikalne regije nakon prijeloma trupa pršljena (bez obzira da li postoji deformacija ozljeđenog pršljena) _____ 30%
- b) potpuni gubitak funkcije jednog segmenta lumbalne regije (bez obzira da li postoji deformacija ozljeđenog pršljena) _____ 30% Pri potpunom gubitku funkcije svakog sljedećeg dinamičkog vertebralnog segmenta, procenat fizičkog oštećenja povećava se za _____ 10% Gubitak funkcije jednog dinamičkog segmenta dokazuje se kliničkim pregledom i funkcionalnim radiografijama. Funkcionalnim radiografijama (u maksimalnoj inklinaciji i reinklinaciji) dokazuje se potpuna nepokretljivost u jednom segmentu u smislu završne faze.
- 2) *Torakalna regija (fiksirani gibus u području prijeloma trupa)* _____ 30% Kod stanja nakon saniranog prijeloma pršljena sa neurološkim deficitom i oštećenjem funkcije sfinktera, ocijeniti stanje prema odjeljku 3. tačka 9), kao i prema odjeljku 4. ovog Zakona.

9. PROBAVNI ORGANI

- 1) *Jače suženje jednjaka prema stepenu* _____ 40 do 50% Pod jačim suženjem jednjaka smatra se takvo suženje gdje pri ezofagoskopskom pregledu nema prolaznosti bužije iznad broja 20. Stepenu fizičke onesposobljenosti određuje se prema obimu suženja i funkcionalnim poremećajima.
- 2) *Stanje nakon plastične operacije jednjaka kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti* _____ 50%
- 3) *Nekompenzirana stanja nakon plastične operacije jednjaka (prema funkcionalnim smetnjama i stepenu neishranjenosti većem od 20% od standardne tjelesne težine)* _____ 60 do 80%
- 4) *Trajna gastrotomija zbog povrede na radu ili profesionalne bolesti :*
 - a) bez poremećaja općeg stanja _____ 50%
 - b) sa poremećajem općeg stanja, slaba funkcija želuca i neishranjenosti veća od 20% od standardne tjelesne težine _____ 60 do 80%
- 5) *Nekompenzirano stanje nakon resekcije želuca, ovisno o funkcionalnim smetnjama, poremećaju općeg tjelesnog stanja i neishranjenosti većoj od 20% od standardne tjelesne težine* _____ 60 do 80% Visina fizičke onesposobljenosti kod nekompenziranog stanja nakon resekcije želuca određuje se prema vrsti i intenzitetu funkcionalnih smetnji (Dumping sindrom ili ulkus pepticum jejuni ili teži stepen anemije), poremećaju općeg stanja prema stepenu neishranjenosti.
- 6) *Stanje nakon totalne gastrektomije* _____ 80%
- 7) *Nekompenziranost stanje nakon većih crijevnih resekcija sa znatnim reperukcijama na opće tjelesno stanje i neishranjenost veća od 20% od standardne tjelesne težine* _____ 60 do 80%
- 8) *Stalni anus preternaturalis* _____ 80%
- 9) *Trajne analne i perianalne fistule koje se hirurški ne mogu otkloniti* _____ 40%
- 10) *Gubitak analnog sfinktera:*
 - a) bez prolapsa crijeva _____ 50%
 - b) sa prolapsom crijeva _____ 60%
- 11) *Trajno oštećenje funkcije jetre zbog profesionalne bolesti ili ozljede na radu - teškog stepena* _____ 60 do 100% Pod teškim oštećenjem funkcije jetre smatra se stanje jetre sa trajno promijenjenim i patološkim nalazima u kliničkom, laboratorijskom i funkcionalnom smislu (portalna hipertenzija, portalna encefalopatija, ascites, varices, ezofagi, porast amonijaka u serumu). Sva oštećenja jetre koja traju duže od tri godine smatraju se trajnim.

Za utvrđivanje tjelesne pothranjenosti iz tač. 3) i 7) ove glave primjenjuje se Lista prosječne težine i visine po Duncanovim tablicama.

10. UROGENITALNI ORGANI

A. Mokraćni organi

- 1) Gubitak jednog bubrega nakon povređivanja, bolesti ili potpuni gubitak funkcije bubrega sa normalnom funkcijom drugog bubrega _____ 30%
- 2) *Funkcionalno oštećenje preostalog bubrega:*
 - a) lakšeg stepena _____ 40 do 60%
 - b) težeg stepena _____ 70 do 100% Procenat fizičke onesposobljenosti određuje se prema nalazu kreatinin klirensa i to ako je vrijednost kk:

0,83 ml/s	_____	40%
0,67 ml/s	_____	50%
0,50 ml/s	_____	60%
0,33 ml/s	_____	70%
0,25 ml/s	_____	80%
0,17 ml/s	_____	90%
manje od 0,17 ml/s	_____	100%
- 3) *Funkcionalno oštećenje oba bubrega težeg stepena _____ 60 do 100% Procenat fizičke onesposobljenosti određuje se prema vrijednosti nalaza kreatinin klirensa i to ako je vrijednost kk:*

0,50 ml/s	_____	60%
0,33 ml/s	_____	70%
0,25 ml/s	_____	80%
0,17 ml/s	_____	90%
manje od 0,17 ml/s	_____	100%

U kriterije za ocjenu stepena oštećenja funkcije bubrega, osim kreatinina, uzimaju se u obzir i drugi parametri kao što su: analize uree, radiografija, IVP i sl. za dokazivanje stepena oštećenja funkcije bubrega. Prema novom SI sistemu, kreatinin klirens obračunava se u ml/s umjesto u ml/min a preračunava se na ovaj način:

SI	FAKTOR SI	KONVENCIONALNO
Kreatinin klirens	1,3-2,3 ml/s 60	80-140 ml/min

- 4) *Potpuna i stalna inkontinencija urina i trajna cistostomija* _____ 70%
- 5) *Trajno skvrčenje mokraćnog mjehura kapaciteta do 50 cm* _____ 50%
- 6) *Stanje nakon plastične operacije mokraćnog mjehura* _____ 50%
- 7) *Trajno suženje uretre sa otežanim mokrenjem (zbog promjena isključivo na uretri)* _____ do 50%
- 8) *Trajne i inoperabilne mokraćne fistule sa stalnim curenjem* _____ 70% Ako na osnovu ostalih kliničkih i drugih ispitivanja postoje nesumnjivi dokazi za funkcionalno oštećenje preostalog ili oba bubrega, a kreatinin klirens još nije promijenjen onda treba odrediti visinu fizičke onesposobljenosti analogno odredbama tačke 2.a), odnosno početnom stepenu tačke 3).

B. Genitalni organi

9) *Gubitak većeg dijela ili cijelog penisa* _____ 50 do 70%

10) *Gubitak oba testisa:*

- a) kod muškarca u dobi iznad 50 godina _____ 30%
- b) kod muškarca u dobi do 50 godina _____ 50%

Gubitkom oba testisa smatra se odstranjenje oba testisa hirurški ili na drugi način, ili potpuno uništenje funkcije oba testisa zračenjem.

11) *Gubitak oba jajnika :*

- a) kod žene u dobi iznad 45 godina _____ 30%
- b) kod žene u dobi do 45 godina _____ 50%

Gubitkom oba jajnika smatra se i gubitak funkcije oba jajnika zračenjem.

12) *Gubitak maternice:*

- a) kod žene u dobi iznad 45 godina _____ 30%
- b) kod žene u dobi do 45 godina _____ 50%

Gubitkom maternice smatra se odstranjenje maternice na hirurški način ili gubitak funkcije zračenjem.

13) *Amputacija dojke:*

- a) Amputacija dojke, jednostrana _____ 30%
- b) Amputacija dojke, obostrana _____ 50%

Član 4.

Ako postoje dvije ili više vrsta fizičkih onesposobljenosti iz člana 3. ovog Zakona, ukupan procenat fizičkih onesposobljenosti određuje se povećanjem najvećeg procenta pojedinačne vrste fizičke onesposobljenosti i to:

- a) po 20% za svaku dalju fizičku onesposobljenost koja iznosi 50 ili više posto,
- b) po 10% za svaku dalju fizičku onesposobljenost koja iznosi 30 ili 40%.

Procenat fizičkih onesposobljenosti parnih organa iz člana 3. (odjeljak od 1) do 10)) ovog Zakona može se povećati za 10%, ako za pojedina oštećenja tih organa nije predviđen poseban procenat.

Ukupan procenat povećanja fizičke onesposobljenosti određen prema tač. a) i b) ovog člana može iznositi najviše 100%.

III. ZAVRŠNA ODREDBA

Član 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

PREDSJEDAVAJUĆI
DOMA NARODA
PARLAMENTA FEDERACIJE BiH

Slavko Matić, s. r.

PREDSJEDAVAJUĆI
PREDSTAVNIČKOG DOMA
PARLAMENTA FEDERACIJE BiH

Muhamed Ibrahimović, s. r.